

NORGES HØYESTERETT

Den 25. oktober 2006 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2006-01815-A, (sak nr. 2006/597), sivil sak, kjæremål,

Akersgaten Legesenter AS

(advokat Espen Egseth – til prøve)

mot

Håkon Kordahl

(advokat Tor-Henry Spjelkevik – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Kst. dommer **Sverdrup**: Saken gjelder en leges begjæring om midlertidig forføyning for å få utlevert pasientjournaler ved flytting av sitt arbeidssted fra ett legesenter til et annet.
- (2) Lege Håkon Kordahl inngikk i 1997 en samarbeidsavtale med Akersgaten Legesenter AS i Oslo, hvor det blant annet fremgikk at Kordahl var selvstendig næringsdrivende og ansvarlig for egen drift som lege. Ved inngåelsen av avtalen flyttet Kordahl over pasientjournaler for ca. 2400 pasienter til legesenterets dataserver.
- (3) Kordahl sa opp samarbeidsavtalen i mai 2005, og krevde at hans pasientjournaler og journalnotater ble overført til hans nye arbeidssted, Norsk Legesenter AS i Oslo. Akersgaten Legesenter sa seg ikke villig til å overføre journaler for andre pasienter enn Kordahls fastlegepasienter, og heller ikke disse journalene var faktisk overført da Kordahl begjærte midlertidig forføyning 15. september 2005. Kordahl krevde overført journaler for ca. 1200 fastlegepasienter samt 8-9000 journaler og notater for hans øvrige pasienter.
- (4) Oslo byfogdembete avsa 29. september 2005 kjennelse med slik slutning:
 - ”1. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
 2. Håkon Kordahl betaler kr 42 046,90 i saksomkostninger til Akersgaten Legesenter AS innen 14 - fjorten - dager etter forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter

forsinkelseslovens § 3 første ledd første punktum fra forfall og til betaling skjer.”

- (5) Oslo byfogdembete tok ikke stilling til om det forelå et forføyningskrav da retten under enhver omstendighet fant at det ikke var nødvendig med forføyning for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 15-2.
- (6) Pasientjournalene for Kordahls fastlegepasienter ble overført til Kordahl samme dag som kjennelsen ble avsagt. Kordahl påkjærte kjennelsen til Borgarting lagmannsrett med krav om utlevering av pasientjournaler og journalnotater som gjaldt de pasientene han ikke var fastlege for. Han fremsatte også krav om sletting av alle utleverte journalnotater fra legesenterets server.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 3. februar 2006 kjennelse med slik slutning:
- ”1. **Akersgaten Legesenter AS skal innen 2 – to – uker utlevere til Håkon Kordahl pasientjournalene for de pasienter Håkon Kordahl hadde før han ble tilknyttet Akersgaten Legesenter AS samt de pasientjournaler som Håkon Kordahl skrev mens han var tilknyttet senteret – i den utstrekning de ikke allerede er utlevert ham.**
 2. **Akersgaten Legesenter AS skal slette alle de utleverte journalnotatene fra serveren, umiddelbart etter at Håkon Kordahl har meddelt ham at de er mottatt.**
 3. **Akersgaten Legesenter AS betaler innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen, saksomkostninger til Håkon Kordahl med til sammen 83.745,50 åttitretusensyvhundreogførtifem 50/100 – kroner, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd fra forfall og til betaling skjer.”**
- (8) I sin begrunnelse viste lagmannsretten blant annet til at utlevering var best i samsvar med reglene om legers taushetsplikt, og at en midlertidig ordning var nødvendig for å sikre legens umiddelbare kontroll over taushetsbelagt helseinformasjon.
- (9) Akersgaten Legesenter har påkjært lagmannsrettens kjennelse til Høyesteretts kjæremålsutvalg på grunn av feil ved lovtolkningen og ved lagmannsrettens saksbehandling.
- (10) Høyesteretts kjæremålsutvalg besluttet 10. mai 2006 at saken i sin helhet skal avgjøres av Høyesterett, og samme dato bestemte Justitarius at partsforhandling skal finne sted etter de regler som gjelder for ankesaker, jf. høyesterettsloven § 6 annet ledd.
- (11) Den kjærende part – *Akersgaten Legesenter AS* – har i korte trekk anført:
- (12) Lagmannsretten har tolket helsepersonelloven § 21 og § 45, samt pasientjournalforskriften § 15 feil. Det fremgår ikke av rettens premisser at disse lovbestemmelsene i sin tid inngikk i en større helsereform hvor pasientens rettigheter ble satt i første rekke, jf. blant annet pasientrettighetsloven § 3-6 om vern mot spredning av opplysninger og § 5-3 om overføring og utlån av journal. Retten vurderer det materielle kravet kun ut fra legens rettigheter og plikter, uten at den samtidig vurderer den enkelte pasientens rettigheter og behov. Det er således feil når lagmannsretten legger til grunn at en leges skriftlige nedtegnelser må ”tilhøre” legen, da journaler har vært oppfattet som

pasientens eiendom. Retten tar også feil når den kommer til at pasientens samtykke ikke må innhentes før de omtvistede journalene fysisk flyttes.

- (13) Dersom Kordahl får medhold i at journaler og journalnotater skal overleveres til ham, er Akersgaten Legesenter enig i at opplysningene skal slettes på senterets dataserver. En slik sletting medfører imidlertid at det kan bli vanskelig eller umulig å spore opp journalnotatene for pasienter som tidligere har hatt Kordahl som lege, og som nå blir behandlet av andre. Lagmannsrettens tolkning innebærer derfor et tilbakesteg for pasientenes rettssikkerhet.
- (14) Lagmannsretten har også tolket uttrykket ”vesentlig skade eller ulempe” i tvangsfullbyrdelsesloven § 15-2 feil når retten legger vekt på at det er uheldig at Kordahl er avskåret fra umiddelbar kontroll over de helseopplysningene han er ansvarlig for. Hensynet til pasienten er heller ikke vektlagt når lagmannsretten uttaler at legesenterets prosedyre for innhenting av samtykke er tids- og arbeidskrevende. Retten har også tolket nødvendighetsbegrepet feil.
- (15) Det foreligger feil ved lagmannsrettens saksbehandling, ved at kjennelsesgrunnene er mangelfulle. Det fremgår ikke av premissene om retten har vurdert forholdet til lovgivning som angir pasientens rettigheter, blant annet retten til å nekte overlevering av journaler. Kjennelsens slutning nr. 1 samsvarer dessuten dårlig med rettens premisser, hvor det fremgår at Kordahl bare har krevd utlevering av opplysninger han selv har nedtegnet – og ikke hele pasientjournalen.
- (16) Akersgaten Legesenter AS har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens kjennelse oppheves og saken hjemvises til lagmannsretten til ny behandling.**
 2. **Håkon Kordahl tilpliktes å betale sakens omkostninger for Høyesterett, med tillegg av den til enhver tid lovlige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd fra forfall og til betaling skjer.”**
- (17) Kjæremålsmotparten – *Håkon Kordahl* – har i korte trekk anført:
- (18) Lagmannsretten har tolket loven riktig når den finner at den behandlende legen har rett til å få utlevert egne journaler. Det presiseres at Kordahl, verken for lagmannsretten eller for Høyesterett, har krevd overført andre pasientopplysninger enn dem Kordahl selv har skrevet.
- (19) Det er nettopp hensynet til pasientene lagmannsretten ivaretar når retten kommer til at den som er ansvarlig for helseopplysningene, skal besitte disse, og slik sikre en forsvarlig oppbevaring for å forhindre brudd på taushetsplikten.
- (20) Kordahl driver egen selvstendig virksomhet som han nå har flyttet; da sier det seg selv at han må ta med seg sine journaler og journalnotater. Akersgaten Legesenter er bare leverandør av kontor- og datatjenester, og har ikke noe krav på å beholde pasientjournalene. Samarbeidsavtalen med legesenteret gjaldt et rent tjenestekjøp. Akersgaten Legesenter hadde den gang ingen ansatte leger og drev ikke legevirksomhet. Krav til samtykke fra pasienten gjelder ved flytting av pasientjournaler fra en lege til en annen, og ikke hvor en lege flytter sin praksis fra et geografisk sted til et annet.

- (21) Håkon Kordahl har nedlagt slik påstand:
- ”1 **Kjæremålet av 7. mars 2006 forkastes.**
2. **Akersgaten Legesenter AS tilpliktes å betale sakens omkostninger med tillegg av forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven.”**
- (22) *Mitt syn på saken*
- (23) Kjæremålet er et videre kjæremål, og den kompetansebegrensning som følger av tvistemålsloven § 404, gjelder også hvor kjæremålet – som her – er overført til behandling i Høyesterett.
- (24) Kjæremålet gjelder feil ved lagmannsrettens lovtolkning og saksbehandling. Dette er feil som Høyesterett kan prøve, jf. tvistemålsloven § 404 nr. 2 og nr. 3. Derimot kan retten ikke prøve den konkrete rettsanvendelsen og bevisvurderingen.
- (25) Jeg behandler først spørsmålet om lagmannsretten har tolket loven riktig når den har funnet at Kordahl har et materielt krav som kan være gjenstand for midlertidig forføyning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 15-1, jf. § 15-6.
- (26) Jeg finner innledningsvis grunn til å knytte noen kommentarer til selve kravet. Lagmannsretten uttaler at begjæringen ”gjelder utlevering av journaler og notater som Kordahl selv har skrevet om sine pasienters helse”. Kordahls prosessfullmektig har for Høyesterett også bekreftet at krav om utlevering og sletting bare gjelder Kordahls egne nedtegnelser, og ikke notater som måtte stamme fra andre leger.
- (27) Partene er videre enige om at i den utstrekning Kordahl vinner frem med sin påstand om utlevering, skal opplysningene slettes på dataserveren til Akersgaten Legesenter. Spørsmålet om sletting – som et selvstendig krav – er således ikke omtvistet i saken.
- (28) I sin kjennelse uttaler lagmannsretten følgende i tilknytning til utleveringskravet: ”Lagmannsretten peker på at legesenteret ikke har påberopt seg at Kordahls pasienter er behandlet av flere leger ved senteret og at det derfor er vanskelig å skille ut journalopplysningene.” Krav om utlevering og sletting av pasientjournaler som inneholder nedtegnelser fra mer enn én lege, er således ikke gjenstand for prøving i saken.
- (29) Det er lagmannsrettens tolkning ”av en lovforskrift” som kan angripes etter tvistemålsloven § 404 nr. 3. Spørsmålet om en lege kan ta med seg sine journaler og journalnotater er ikke direkte regulert i lovgivningen. Det forhold at den rettslige løsningen beror på en tolkning av flere bestemmelser sett i sammenheng, hindrer ikke prøving, jf. Rt. 1983 side 1000 og Rt. 1987 side 1283.
- (30) Akersgaten Legesenter anfører at lagmannsretten tar et feilaktig utgangspunkt når den i sin lovtolkning bare ser hen til helsepersonelloven og pasientjournalforskriften, uten å vurdere pasientens rettigheter og behov. Det vises blant annet til at det er feil når lagmannsretten uttaler at legens skriftlige nedtegnelser må tilhøre og forvaltes av ham. Den kjærende part anfører videre at det er feil når lagmannsretten kommer til at pasientens samtykke ikke må innhentes før de omtvistede journalene flyttes.

(31) Lagmannsretten uttaler blant annet følgende om dette:

”Begjæringen gjelder utlevering av journaler og notater som Kordahl selv har skrevet om sine pasienters helse. Etter helsepersonelloven § 21 har han plikt til å hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysningene. Denne plikten gjelder også i forhold til andre leger som måtte være tilknyttet hans arbeidsplass, jf prinsippet i helsepersonelloven § 45. Lagmannsretten finner derfor at utgangspunktet må være at en leges skriftlige nedtegninger må tilhøre og forvaltes av ham, med de begrensninger som lovgivningen til enhver tid oppstiller av hensyn til pasienten. Det er ikke grunnlag for å trekke et skille mellom helseopplysninger som kommer fra fastlegepasienter og fra andre pasienter.

Hvis en lege flytter sin praksis må utgangspunktet være at han både kan og skal ta med seg sine journaler. Etter lagmannsrettens vurdering bygger pasientjournalforskriftens § 15 på en slik forutsetning, selv om den bare regulerer forholdene når legens virksomhet opphører eller pasienten ønsker å skifte lege. Lagmannsretten ser det slik at Kordahl har drevet en selvstendig praksis, som han nå har flyttet. I samarbeidsavtalen mellom Akersgaten Legesenter og Kordahl heter det således: « HK [Håkon Kordahl] er selvstendig næringsdrivende og ansvarlig for egen drift som lege ». Det fremgår av avtalen at legesenterets oppgaver begrenset seg til stille lokaler, hjelpepersonell og blant annet datautstyr til hans disposisjon.”

(32) Etter mitt syn gir lagmannsretten uttrykk for en riktig lovforståelse når den tar utgangspunkt i taushetspliktreglene i helsepersonelloven § 21 og § 45. Grunntanken er at taushetsplikten overholdes best ved at den som har taushetsplikt, også forvalter opplysningene. Dermed er det også tatt hensyn til pasientens behov. Lagmannsrettens uttalelse om at nedtegnelser ”tilhører” og forvaltes av den legen som har skrevet dem, må forstås på bakgrunn av at tvisten er mellom lege og legesenter, og ikke mellom pasient og lege.

(33) Den kjærende part har vist til at overføringene av opplysninger til serveren på det nye legesenteret kan medføre at opplysningene blir spredd, og at Akersgaten Legesenter som følge av dette kan komme i ansvar. Legesenteret har også pekt på at enkelte pasienter for fremtiden vil ønske å være tilknyttet senteret og ikke Kordahl, og at det av den grunn bør kreves forhåndssamtykke. Etter mitt syn rokker ikke dette ved lagmannsrettens rettslige utgangspunkt om at journalene skal følge legen. Taushetsplikten hviler på den behandlende lege, og jeg kan ikke se at det foreligger noe ansvar for Akersgaten Legesenter som skulle begrunne at senteret oppbevarer opplysningene i stedet for Kordahl.

(34) Den kjærende part har også fremholdt at den tolkningen lagmannsretten har lagt til grunn, gjør det vanskelig for legesenteret og pasientene å spore opp helseopplysninger i journalnotater som er overlevert. Etter mitt syn kan hensynet til pasientene ivaretas ved at legesenteret noterer hvilke journaler som er overført til Kordahl. Jeg viser ellers til det som er sagt innledningsvis, om at krav om utlevering og sletting av pasientjournaler som inneholder nedtegnelser fra mer enn én lege, ikke er gjenstand for prøving i saken.

(35) Jeg finner etter dette at lagmannsretten har lagt en korrekt lovforståelse til grunn vedrørende det materielle kravet.

(36) Den kjærende part anfører videre at lagmannsretten har tolket kravet til sikringsgrunn i tvangsfullbyrdelsesloven § 15-2 feil når retten har funnet at en midlertidig ordning er ”nødvendig” for å avverge en ”vesentlig skade eller ulempe”.

(37) I sin drøftelse uttaler lagmannsretten blant annet:

”Lagmannsretten legger vesentlig vekt på at det er viktig at taushetsbelagt helseinformasjon er underlagt slik kontroll som fastsatt i lovgivningen. Det er derfor svært uheldig at Kordahl er avskåret fra umiddelbar kontroll over de helseopplysningene han er ansvarlig for.”

- (38) Lagmannsretten legger også vekt på faren for at Kordahl skal bli uvitende om vesentlige opplysninger som kan ha betydning for pasientbehandlingen, dersom han ikke har journalene. Retten fremholder at senterets foreslåtte prosedyrer for å imøtekomme konkrete henvendelser om overføring av journaler, er både tids- og arbeidskrevende og neppe kan forventes fulgt hvis verken lege eller pasient husker at journalen inneholder viktig informasjon.
- (39) Det lagmannsretten her trekker frem, er rettslig relevante argumenter, og inneholder intet som skulle tilsi at lagmannsretten har lagt en feil forståelse av bestemmelsen til grunn.
- (40) Jeg kan etter dette ikke se at lagmannsretten har tolket loven feil, jf. tvistemålsloven § 404 nr. 3.
- (41) Den kjærende part har også anført at det hefter feil ved lagmannsrettens saksbehandling ved at kjennelsesgrunnene er mangelfulle, jf. tvistemålsloven § 404 nr. 2. Heller ikke denne anførselen kan føre frem. Det følger av det jeg har sagt foran at lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig til å prøve om loven er tolket riktig. Jeg bemerker endelig at kjennelsens slutning nr. 1 må forstås i samsvar med Kordahls påstand for lagmannsretten. Kravet om overlevering omfatter derfor bare Kordahls egne nedtegnelser, slik lagmannsretten også har gitt uttrykk for i sine premisser.
- (42) Kjæremålet må etter dette forkastes.
- (43) Håkon Kordahl har fått fullt medhold og jeg finner at saksomkostninger skal tilkjennes etter tvistemålsloven § 180 første ledd, jf. tvangsfullbyrdsloven § 3-3. Kordahl har fått oppnevnt prosessfullmektig for Høyesterett på det offentliges bekostning, og det offentlige skal derfor tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett, jf. rettshjelpsloven § 23.
- (44) Advokat Tor-Henry Spjelkevik har oppgitt sitt salær til 91 578,75 kroner inkludert merverdiavgift. Jeg finner at kravet er for høyt i forhold til det arbeidet som var nødvendig for å få saken betryggende utført, og setter salæret skjønnsmessig til 54 000 kroner inkludert merverdiavgift, jf. tvistemålsloven § 176 første ledd.
- (45) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Kjæremålet forkastes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Akersgaten Legesenter AS til det offentlige 54 000 – femtifiretusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av

denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

- (46) Dommer **Endresen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (47) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.
- (48) Dommer **Øie:** Likeså.
- (49) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.
- (50) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Kjæremålet forkastes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Akersgaten Legesenter AS til det offentlige 54 000 – femtifiretusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: